

**Haren, Sportpark Onnerweg
Gemeente Haren (Gr.)**

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

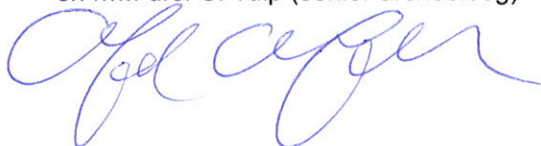
Steekproefrapport 2008-08/12

*Haren, Sportpark Onnerweg
Gemeente Haren (Gr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van Gemeente Haren

Steekproefrapport 2008-08/12
ISSN 1871-269X

auteurs: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf),
dr. J. Jelsma (senior archeoloog)
en mw. drs. C. Tulp (senior archeoloog)

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef b.v., tenzij anders vermeld.

© De Steekproef b.v., Zuidhorn, september 2008

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef b.v. aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef b.v.
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02).....	1
2. Veldonderzoek.....	3
• 2.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	3
• 2.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.1 VS02, VS03).....	4
3 Conclusies en advies (KNA 3.1 VS07).....	6

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard
Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

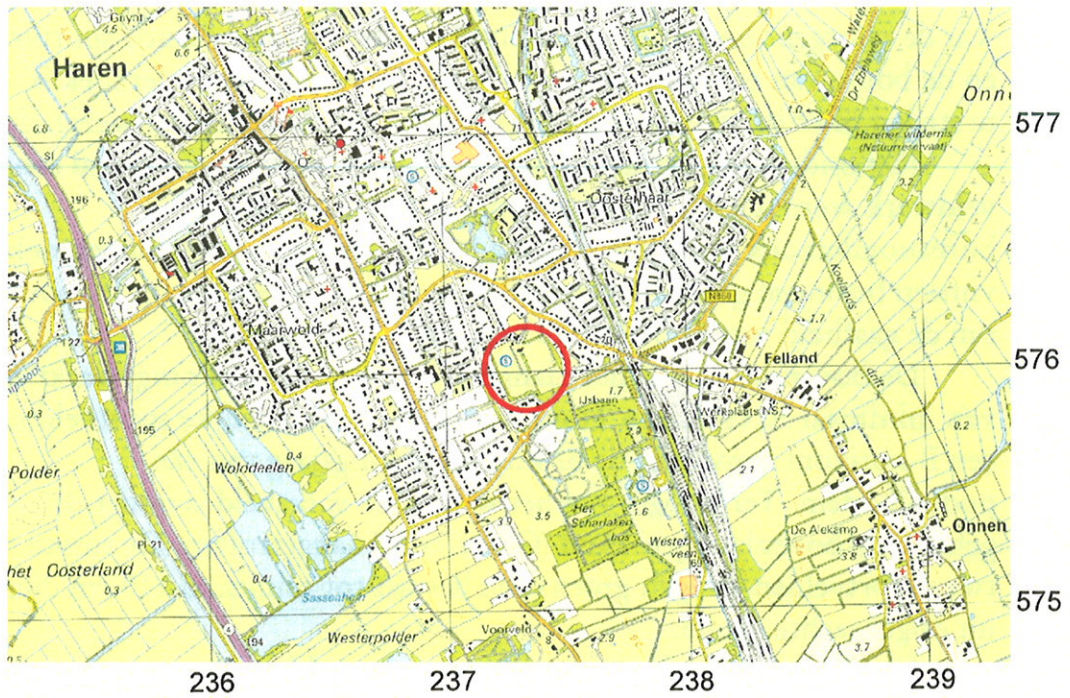
Op 26 en 27 augustus 2008 heeft in het Sportpark Onnerweg te Haren, Gemeente Haren (provincie Groningen), een inventariserend archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Aanleiding voor het onderzoek was de voorgenomen aanleg van kunstgras op twee bestaande sportvelden en de bouw van een sportaccommodatie. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

Het onderzoek bestaat uit een veldonderzoek. Voorafgaand aan het veldwerk werd door Libau Steunpunt een archeologisch bureauonderzoek opgesteld (Rooke 2007). Tijdens het veldonderzoek zijn vijftien boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

De bovengrond van het plangebied bestaat uit een omgewerkt esdek van minimaal 50 cm dikte. Hieronder is bij het oostelijke sportveld nog een B-horizont aanwezig: de bruine inspoelingslaag van een podzolbodem. Ter hoogte van het westelijke sportveld is onder de genoemde bovenlaag geel zand (C-horizont) aangetroffen. De tussen de twee sportvelden gelegen groenzone bestaat tot minimaal 110 cm diepte uit opgebrachte grond.

Geadviseerd wordt om op de twee sportvelden geen bodem-ingrepen uit te voeren dieper dan 50 cm onder het maaiveld. Voor de, opgehoogde, groenzone tussen de twee sportvelden geldt een diepte van 100 cm. Indien de voorgenomen ingrepen deze diepten overschrijden dient er een archeologisch vervolgonderzoek plaats te vinden door middel van proefsleuven. Hiervoor is een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Een dergelijk onderzoek kan alleen uitgevoerd worden door een instantie/bedrijf met een opgraafvergunning van het Ministerie van OCW.

Figuur 1: Haren, Sportpark Onnerweg: het plangebied ligt binnen de rode cirkel.
 [Naar: ANWB 2004. Topografische Atlas Groningen 1:25.000. ANWB bv, Den Haag. Een vierkant is een vierkante kilometer.]

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van de Gemeente Haren, vertegenwoordigd door dhr. J. ten Hoor, is een deel van het Sportpark Onnerweg te Haren onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek was het plan om kunstgras aan te leggen op twee bestaande sportvelden en tevens een sportaccommodatie te bouwen. Hierbij zal de bodem tot een diepte van maximaal één meter onder het maaiveld worden vergraven. Deze werkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren.

Het onderzoek bestaat uit een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Dit veldonderzoek is voorafgegaan door een bureauonderzoek dat werd uitgevoerd door Steunpunt Libau (Rooke 2007). Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen en stenen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot en houtskool.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02)

Sportpark Onnerweg bevindt zich in het zuidoosten van Haren, Gemeente Haren (zie Figuur 1). Het onderzoeksgebied ligt ten westen van de Onnerweg en direct ten oosten van de Nieuwlandsweg. Het circa twee hectare grote plangebied was ten tijde van het onderzoek begroeid met gras (zie Figuur 2). Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Haren, Sportpark Onnerweg. Administratieve gegevens van het onderzoek.

Provincie	Groningen
Gemeente	Haren
Plaats	Haren
Toponiem	Sportpark Onnerweg
Kaartblad	7 West
Coördinaten hoekpunten plangebied	N - 237,300/576,115; W - 237,215/576,065; O - 237,490/575,955; Z - 237,395/575,915
Bevoegd gezag	Gemeente Haren / Steunpunt Libau
Opdrachtgever	Gemeente Haren
ARCHIS CIS-code	30780
ISSNnr.	1871-269X
Steekproef projectcode	2008-08/12
Oppervlakte	Circa 2 hectare
NAP hoogte maaiveld	2,5 meter boven NAP
Maximale diepte onderzoek	2 meter beneden maaiveld
Geplande diepte ingrepen	40 centimeter onder het maaiveld
Uitvoering veldwerk	26 en 27 augustus 2008
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten / Nuis / Drents Plateau / E-depot

2. Veldonderzoek

2.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Voor het inventariserende booronderzoek is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 10 centimeter. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Er zijn 15 boringen verricht.

De opgeboorde grond is gezeefd op een 4 mm zeef en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald alsmede alle overige bijzonderheden en archeologische indicatoren zoals houtskool, bewerkt of verbrand vuursteen, aardewerk, etc. De diepte van de boringen varieert van 80 tot 200 cm onder het maaiveld. De hoogten van alle boorlocaties zijn met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) bepaald ten opzichte van NAP. Voor de NAP-hoogtes van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten in Appendix II.

Boringen 1 tot en met 6 zijn op hetoostelijke sportveld geplaatst (zie Figuur 2). De boorlocaties 7 tot en met 12 bevinden zich op het westelijke sportveld. De overige drie boringen 13, 14 en 15 zijn in de groenstrook tussen de sportvelden gelegen. Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

Vermoed werd dat in het plangebied een esdek aanwezig zou zijn (Rooke 2007¹). Onder een dergelijke bodemlaag kunnen archeologische sporen worden verwacht uit, met name, de ijzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen. Met behulp van grondboringen kan worden vastgesteld of er inderdaad een esdek in het plangebied aanwezig is.

---

1 Rooke, M. 2007. *Sportpark Onnerweg, Haren (gemeente Haren). Een archeologisch Bureauonderzoek*. Stuenpunt Libau, Groningen.

2.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.1 VS02, VS03)

Bodem

Het bodemprofiel van het oostelijke sportveld (boringen 1 tot en met 6, zie Figuur 2) bestaat uit een 50 tot 110 cm dikke laag opgebracht en omgewerkt humeus zand. Hoogstwaarschijnlijk betreft het een geëgaliseerd esdek. Onder deze laag is op vier plekken nog een B-horizont waargenomen (boringen 2, 3, 5 en 6). De bodem verkeert dus vanaf 50 cm onder het maaiveld in gave conditie.

Ter hoogte van het westelijke sportveld is een vergelijkbare bovenlaag aanwezig (boringen 7 tot en met 12). Deze laag is ongeveer 50 cm dik. Hieronder is geen gave podzol meer aanwezig. Vanaf dit niveau is alleen geel zand waargenomen: de C-horizont.

Onder de tussen de sportvelden gelegen groenzone (boringen 13, 14 en 15: zie Figuur 2) is binnen het bereik van 0 tot 110 cm onder het maaiveld geen gaaf bodemprofiel aanwezig.

Archeologie

De bovengrond van het plangebied bestaat uit een omgewerkt esdek. Het is mogelijk dat er direct onder deze laag, vanaf 50 cm onder het maaiveld, archeologische waarden aanwezig zijn. Hierbij kan men, bijvoorbeeld, denken aan paalgat-plattegronden van boerderijen, resten van waterputten uit de ijzertijd of Middeleeuwen. Voor dergelijke sporen zijn echter geen aanwijzingen gevonden. In geen van de 15 uitgevoerde boringen zijn archeologische indicatoren aan het licht gekomen.

Figuur 2: Haren, Sportpark Onnerweg: situatietekening met de boorlocaties. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer. Met een witte onderbroken lijn is de begrenzing van het plangebied aangegeven (RD-coördinaten N – 237,300/576,115; W– 237,215/576,065; O– 237,490/575,955; Z– 237,395/575,915).

3 Conclusies en advies (KNA 3.1 VS07)

Uit het plangebied Sportpark Onnerweg te Haren zijn in het verleden geen vondsten aan ARCHIS gemeld. Uit de directe omgeving zijn ook geen vondsten bekend (Rooke 2007). Volgens de historische kaarten is het terrein in ieder geval sinds 1828 onbebouwd geweest. In het plangebied zijn geen archeologische vondsten gemeld (*Ibid.*)

De bovengrond van het plangebied bestaat uit een omgewerkt esdek van minimaal 50 cm dikte. Hieronder is bij het oostelijke sportveld nog een B-horizont aanwezig. Ter hoogte van het westelijke sportveld is onder de genoemde bovenlaag geel zand aangetroffen. De tussen de twee sportvelden gelegen groenzone bestaat tot minimaal 110 cm diepte uit opgebrachte grond. In geen van de 15 uitgevoerde boringen zijn archeologische indicatoren aan het licht gekomen.

Het is mogelijk dat er bij de twee sportvelden vanaf 50 cm onder het maaiveld, archeologische waarden aanwezig zijn. Geadviseerd om op de sportvelden geen bodem-ingrepen uit te voeren dieper dan 50 cm onder het maaiveld. Voor de, opgehoogde, groenzone tussen de twee sportvelden geldt hiervoor een diepte van 100 cm.

Indien de voorgenomen ingrepen deze diepten overschrijden dient er een archeologisch vervolgonderzoek plaats te vinden door middel van proefsleuven. Hiervoor is een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Een dergelijk onderzoek kan alleen uitgevoerd worden door een instantie/bedrijf met een opgraafvergunning van het Ministerie van OCW. Als de ingrepen tot de de genoemde diepten beperkt blijven, is archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Wanneer er bij de uitvoering van de graafwerkzaamheden onverhoopt archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, dan dienen deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct te worden gemeld aan de Gemeente Haren (Steunpunt Libau) en/of de provinciaal archeoloog.

Appendix I

Haren, Sportpark Onnerweg Archeologische periodes

<i>Paleolithicum:</i>	<i>tot 8.800 vC</i>	<i>IJzertijd:</i>	<i>800 - 12 vC</i>
Paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	IJzertijd vroeg:	800 - 500 vC
Paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	IJzertijd midden:	500 - 250 vC
Paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	IJzertijd laat:	250 - 12 vC
Paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
Paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	<i>Romeinse tijd:</i>	<i>12 vC - 450 nC</i>
		Romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
<i>Mesolithicum:</i>	<i>8.800 - 4.900 vC</i>	Romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
Mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	Romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
Mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	Romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
Mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	Romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		Romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
<i>Neolithicum:</i>	<i>5.300 - 2.000 vC</i>	Romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
Neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	Romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
Neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	Romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
Neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
Neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	<i>Middeleeuwen:</i>	<i>450 - 1.500 nC</i>
Neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	Middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
Neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	Middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
Neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	Middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
Neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	Middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
Neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	Middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		Middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
<i>Bronstijd:</i>	<i>2.000 - 800 vC</i>	Middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
Bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	Middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
Bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
Bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	<i>Nieuwe tijd:</i>	<i>1.500 - heden</i>
Bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	Nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
Bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	Nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		Nieuwe tijd C:	1.850 - heden

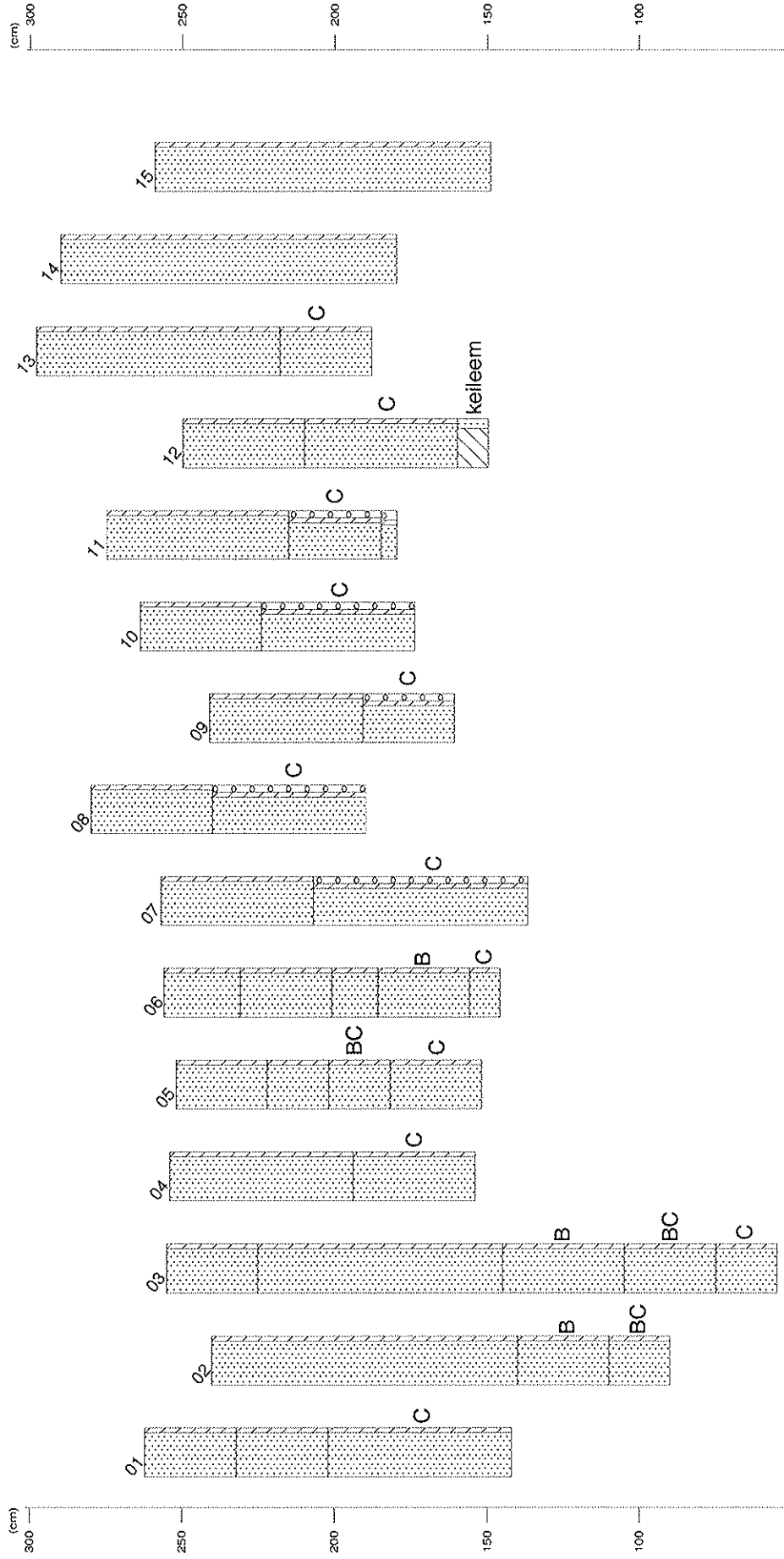

Appendix II

Haren, Sportpark Onnerweg

Boorbeschrijvingen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Haren, Sportpark: Boorstaten

Haren, Sportpark: Laagbeschrijvingen boringen

01

X-coördinaat (m) : 237429
Y-coördinaat (m) : 575967
Maaiveld (cm) : 262

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
30 - 60	zand	zwak siltig, mix, omgewerkte grond
60 - 120	zand	zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont

02

X-coördinaat (m) : 237453
Y-coördinaat (m) : 575958
Maaiveld (cm) : 240

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 100	zand	zwak siltig, mix, omgewerkte grond
100 - 130	zand	zwak siltig, 7,5yr2/2, B-horizont
130 - 150	zand	zwak siltig, 7,5yr2/3, BC-horizont

03

X-coördinaat (m) : 237443
Y-coördinaat (m) : 575985
Maaiveld (cm) : 255

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor, opgebrachte grond
30 - 110	zand	zwak siltig, 10yr5/6, opgebrachte grond
110 - 150	zand	zwak siltig, 7,5yr2/2, B-horizont
150 - 180	zand	zwak siltig, 10yr4/4, BC-horizont
180 - 200	zand	zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont

04

X-coördinaat (m) : 237414
Y-coördinaat (m) : 575945
Maaiveld (cm) : 254

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 60	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor, weinig baksteen
60 - 100	zand	zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont

05

X-coördinaat (m) : 237406
Y-coördinaat (m) : 575973
Maaiveld (cm) : 252

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
30 - 50	zand	zwak siltig, mix, omgewerkte grond
50 - 70	zand	zwak siltig, 10yr4/4, BC-horizont
70 - 100	zand	zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont

Haren, Sportpark: Laagbeschrijvingen boringen

06

X-coördinaat (m) : 237418
Y-coördinaat (m) : 575998
Maaiveld (cm) : 256

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 25	zand zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
25 - 55	zand zwak siltig, 10yr5/6, opgebrachte grond
55 - 70	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
70 - 100	zand zwak siltig, 7,5yr2/2, B-horizont
100 - 110	zand zwak siltig, 10yr5/6, C-horizont

07

X-coördinaat (m) : 237263
Y-coördinaat (m) : 576032
Maaiveld (cm) : 257

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
50 - 120	zand zwak siltig, matig grindig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont

08

X-coördinaat (m) : 237259
Y-coördinaat (m) : 576007
Maaiveld (cm) : 280

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 40	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
40 - 90	zand zwak siltig, matig grindig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont

09

X-coördinaat (m) : 237284
Y-coördinaat (m) : 576017
Maaiveld (cm) : 241

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
50 - 80	zand zwak siltig, matig grindig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont

10

X-coördinaat (m) : 237244
Y-coördinaat (m) : 576042
Maaiveld (cm) : 264

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 40	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
40 - 90	zand zwak siltig, matig grindig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont

11

X-coördinaat (m) : 237270
Y-coördinaat (m) : 576056
Maaiveld (cm) : 275

Haren, Sportpark: Laagbeschrijvingen boringen

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 60	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
60 - 90	zand zwak siltig, matig grindig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont
90 - 95	zand zwak siltig, sterk grindig

12

X-coördinaat (m) : 237234
Y-coördinaat (m) : 576018
Maaiveld (cm) : 250

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 40	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor
40 - 90	zand zwak siltig, 10yr6/6, weinig roestvlekken, C-horizont
90 - 100	klei sterk zandig, 7,5y67/2, weinig roestvlekken, keileem

13

X-coördinaat (m) : 237310
Y-coördinaat (m) : 576074
Maaiveld (cm) : 298

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 80	zand zwak siltig, 10yr2/1, bouwvoor, opgebrachte grond
80 - 110	zand zwak siltig, 10yr7/6, C-horizont

14

X-coördinaat (m) : 237318
Y-coördinaat (m) : 576053
Maaiveld (cm) : 290

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 110	zand zwak siltig, 10yr2/2, bouwvoor

15

X-coördinaat (m) : 237327
Y-coördinaat (m) : 576004
Maaiveld (cm) : 259

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 110	zand zwak siltig, 10yr2/2, bouwvoor